meaning in class or in other familiar contexts[37] (p. 147). The text mediation activities listed are transmission of specific activities, data explanation, text processing, the translation of a written text, note taking, be they orally or in writing. Creative texts entail traditional texts (novels, short stories, flash fiction, poems, TV scripts, memoirs) the learner/ user interacts with in school or outside it. In addition, multimodality is at play as its installations see to the interaction between various ways of representation, the learner/ user participating in the description of the reaction to the work and the personal interpretation given to it (pp. 156–157). Practice comes with a perspective from the use of linguistic mediation in L2 English classes from Spain facilitated by Dana Mihaela Giurcă, PhD, experienced teacher at a Spanish Official Language School (EOI), a type of school where linguistic mediation was introduced a couple of years ago. Prof. Macari includes an appendix, a Learner's Guide to Linguistic Mediation which shows us that evaluation is carried out orally and in writing (p. 159). Differences that may occur lie in the stress on the recipient's needs, and not on the mediator's knowledge, apart from discrepancies in the learner's level. A proper text as level and length should be chosen and a clear context provided for basic questions like 'what' (is expected from the learner-mediator), 'for what purpose' (the communicative aim), 'for whom' (the recipient profile) and 'why' (is the information necessary) to be answered (p. 160). The author concludes that due to the novelty of the concept of mediation in language teaching, teachers need to make efforts to adjusts their activities to it as research shows (p. 167).

We recommend this book to all professionals and learners interested in general linguistics and teaching methodology, in general and mediation, in particular. It is our belief that it can be extremely useful for the detailed theoretical framework provided and indispensable to any future study with practical insights.

Ana-Magdalena Petraru
"Alexandru Ioan Cuza" University of Iași
Romania

Delia MUNTEAN, **Pe muchia poemului**, Floreşti, Editura Limes, 2024, 340 p.

Critica literară pe care o practică Delia Muntean s-a sprijinit, de la bun început, pe pilonii motivației estetice și ai pedagogiei rafinării gustului public, astfel că orice întâlnire cu cărțile ce-i poartă semnătura devine prilej de relevare a unor universuri și scrieri cercetate cu acribie și respect pentru valori.

Pe muchia poemului, ultima carte a Deliei Muntean apărută în 2024 la Editura Limes, propune lectorului treizeci și șapte de întâlniri cu cele mai recente volume ale unor poeți români, dintre care unii sunt trăitori în afara granițelor (Slavco Almăjan, Ioan Baba, Sorin Cerin, Eugen D. Popin), iar alții au, într-un fel sau altul, tangență cu Maramureșul. Alegerea unor astfel de poeți nu este întâmplătoare, opțiunea având legătură – după cum mărturisește autoarea – cu un proiect demarat acum câțiva ani, respectiv acela de a întocmi o panoramă a liricii contemporane maramureșene.

Trebuie remarcată sensibilitatea aparte a Deliei Muntean pentru literatura ce se scrie în prezentul ei, fiindcă a-i comenta pe contemporanii cărora timpul nu le-a definitivat nici paradigma de creație, nici procesul de decantare a valorilor este o îndeletnicire curajoasă și

[37] See also R. Chiappini, *Mediation Tasks for Young Learners*, available at https://www.macmillanenglish.com/ro/blog-resources/article/advancing-learning-mediation-tasks-for-young-learners, accessed 2024.

oarecum riscantă. Dar, după cum remarca Eugen Simion[38], e bine ca un critic să fie criticul generației sale fiindcă percepe cel mai bine codul ei literar, însă ar fi și mai bine – completează acesta – dacă nu ar rămâne exclusiv criticul generației sale. Activitatea Deliei Muntean, care concatenează judicioasa analiză cu eleganța exegetică, a stârnit curiozitatea lectorilor încă de la primul volum apărut în 2000, *De la comunicare la cuminecare. Dimensiuni ontice în viața lui Vasile Voiculescu*; a continuat cu volumul *Provocări ale postmodernității. Pornind de la Mircea Cărtărescu* publicat în 2010, excelent eseu monografic ce s-a impus printr-o informație ireproșabil organizată și expusă; au urmat apoi *Incursiuni în lumea cărților* (2018), *Decalogul timpului meu* (2019), *Călătorind prin vremi cu Olga Tokarczuk/Wandering through Times with* Olga Tokarczuk (2020) – volum despre care criticul și istoricul literar Alexandru Ruja afirma că reprezintă nu doar cel mai amplu studiu apărut în spațiul românesc despre opera epică a autoarei poloneze, dar și cea dintâi exegeză cu caracter de sinteză și cuprindere din România[39] – și volumul *Poezia de lângă noi* (2021). Preocupările pentru universul criticii literare sunt completate cu traducerile din limba franceză și de editările a cinci volume din colecția *O sută și una de poezii* a Editurii Academiei Române.

Pe muchia poemului nu este numai „o carte despre lirica românească de dată foarte recentă" (p. 5), ci și o incursiune a autoarei în cele mai intime resorturi ale unor universuri lirice puse sub lupă și cercetate cu o nedisimulată autenticitate a privirii. Într-un discurs dominant expozitiv, niciodată polemic, Delia Muntean pătrunde în interiorul spațiilor lirice cercetate, descoperă semne și minuni pe care le scoate la lumină, fără însă a le distruge tainele. Observațiile făcute poartă valențe formatoare, fiindcă Delia Muntean are continuu privirea ațintită spre cititorul căruia îi dezvăluie sensuri care altfel ar putea rămâne nepătrunse, nedescifrate: „Este ceea ce îmi propun să dau mai departe: și anume, împăcând justețea analizei cu seducția, știința cu arta, să însoțesc cititorul prin meandrele textului" (p. 7).

Scriind, autoarea descoperă și se descoperă, căutarea unei cărți, a unui poem, fiind resimțite ca întâlniri de taină. Este vorba despre un adevărat ritual pe care – mărturisește scriitoarea – îl practică desculță. „Și când sui pe munte, și când umblu prin iarbă. Mă opresc în preajma unor semne (iar acelea necercetate de alții îmi par mult mai ispititoare), le descânt, le mădăresc, dansez în jurul lor, scotocesc. Mă apropii și mă trag departe, să văd mai bine (eu – criticul și eu – omul, eu – femeia). Mă minunez și mă necăjesc. Sfădesc, apoi iert" (p. 6–7).

Volumul este alcătuit din treizeci și șapte de recenzii precedate de un *cuvânt de însoțire* care lămurește motivația publicării, un cuvânt de mărturisire, după cum îl numește scriitoarea. Cei care nu s-au intersectat până în momentul lecturii acestui volum cu scrierile Deliei Muntean, descoperă, în rândurile de început, portretul unui critic literar care, deși trăitor în siajul verbului *a iubi*, înțelege foarte bine valoarea actului critic în sine, responsabilitatea care vine odată cu această îndeletnicire: „[...] știu că o creație vulnerabilă n-are cum să dureze o veșnicie. Mai știu că verdictul (subiectiv, de multe ori), nu sporește nici axiologic, nici comprehensiv textul inițial. Mai degrabă îndiguiește capacitatea de cernere a altor posibili lectori, văduvindu-le de preocupări autentice sevele imaginației" (p. 8).

Recenzia care deschide periplul critic analizează coordonatele de construcție ale volumului *Insula plutitoare* scris de Slavco Almăjan, poet de expresie română din Serbia. Rezultatele demersului critic dezvăluie ipostazele celui care caută, cu fiecare volum, unghiuri inedite din care să întâmpine realul. Intuiția feminină a autoarei, coroborată cu observația de mare acuratețe a criticului literar, relevă cititorului acea privire a lucrurilor cu *ură-*

[38] Cf. Răzvan Voncu, „Critica de grup" în „România literară", nr. 3, 19 ianuarie 2004, p. 14.
[39] Alexandru Ruja, „Incursiuni critice" în „Orizont", nr. 9 (1673), septembrie 2021, p. 22.

îndrăgostirea pe care o resimte poetul și din care se va naște însăși starea de poezie: „Sălbatică. Epuizant-reconfortantă" (p. 15).

Din același spațiu al valorilor spirituale ale românilor din Voivodina vin *Poemele hărăzite* ale lui Ioan Baba pe care Delia Muntean le supune unor demersuri fertil interpretative. Criticul pornește de la ipoteza potrivit căreia scriitorul, convins că destinul i-a rânduit și condiționat devenirea, și-a cucerit privilegiul de „Poet în deplinătatea cuvântului" (p. 17). După o cercetare minuțioasă, ajunge în mod natural la concluzia potrivit căreia Ioan Baba caută o împăcare cu destinul, cu universul, iar pentru aceasta are nevoie de întoarceri în trecut, de reconsiderări ale faptelor și ale oamenilor, de priviri recunoscătoare asupra a tot ceea ce a fost.

Sorin Cerin, care își împarte existența între București și Paris, este prezent în paginile volumului *Pe muchia poemului* cu placheta *Dinainte de spațiu și timp*, însă eșafodajul critic include conexiuni cu celelalte volume ale autorului. Acest exercițiu al corelării tematice, al analizei întregului pe care îl practică Delia Muntean, oferă nu doar receptarea în detaliu a creației analizate, ci și posibilitatea identificării unor elemente recurente ce pot fi, la un moment dat, încadrabile într-un sistem. „Depistăm inclusiv din punct de vedere tematic cooperări între tomuri, Sorin Cerin dovedindu-se fidel unor dimensiuni anume ale cunoașterii și ale existenței. [...] Sunt obsesii ce preocupă autorul chiar de la primele cărți, ele fiind reluate în spirală, privite mereu din alte unghiuri" (p. 58).

Din afara granițelor, respectiv din spațiul german, vine și Eugen D. Popin, al cărui volum, *Murmur dincolo de tăcere,* prilejuiește o rememorare a unor lucrări pe care Delia Muntean le percepe ca pe un antidot împotriva larmei cotidianului ce pare a eclipsa orice urmă de tulburare metafizică. Titlurile amintite – *Lumea tăcerii* (Max Picard), *Despre tăcere* (David Le Breton), *Le silence dans l'art* (Vincent Debiais) – întăresc ideea că suntem în fața unei exegete convinse că orice produs critic de calitate pornește de la asumarea unei serioase culturi de performanță.

Alți poeți contemporani care *brodează pe marginea tăcerii* sunt Horia Bădescu și Mircea Petean. *Despre memoria celor nespuse* este titlul sub care Delia Muntean îl aduce în fața cititorilor pe poetul clujean Horia Bădescu, cel care așterne și apreciativele rânduri de pe ultima copertă a volumului. Și de această dată autoarea fixează principalele puncte de interes ale volumului *Dinaintea ta merge tăcerea* – timpul, moartea, demersul artistic, sacrul, destrămarea, lumina, memoria – teme ale creației pe care criticul le cercetează inclusiv din perspectiva ideilor expuse de Horia Bădescu în eseul *Memoria ființei. Poezia și sacrul* din 2008. *Despre tăcere ca ritual și probă* este titlul recenziei ce luminează lectorului sensurile poemelor lui Mircea Petean și care, la fel ca mai toate celelalte cronici literare ale volumului, surprinde nu doar coordonatele unui univers liric, ci și impactul resimțit de ființa auctorială după zămislirea unor lumi poetice. De altfel, autoarea mărturisește în cuvântul de deschidere că surprinderea acestui impact „în stare a devoala inclusiv amprenta construcției asupra celui care o înalță, nu doar a constructorului asupra obiectului" (p. 6) i-a adus și ei satisfacții spirituale deloc lesne de egalat și care merită împărtășite.

Rodica Brad-Păuna, Rodica Braga, Maria Pal, Doina Uricariu și Mariana Pândaru sunt vocile feminine întâlnite în volum. Un spațiu generos este acordat proiectului ontologic al Doinei Uricariu, poetă stabilită la New York, studiul făcând referire la întregul său portofoliu liric, de la debutul din vremea liceului până la data întocmirii textului exegetic prezent, fapt menționat de autoare încă în deschidere. Iubirea, singura care poate oferi destinului uman un rost suplimentar, devine supratemă în lirica Rodicăi Braga (d. 2022), poeta exprimându-și în ultimul său volum (*Azi-noapte, pământul a țipat la mine: ultimele poeme*) convingerea că universul e creat și se poate (re)crea la infinit prin iubire, motiv ce determină nesfârșita pendulare lirică între Eros și Thanatos. Cartografierea terenului poetic feminin ajunge în Maramureș prin Rodica Braga, temporară locuitoare a acestui spațiu, apoi

prin Rodica Brad Păuna, autoarea volumului bilingv *Nu m-ai scos din coasta ta*/*Non mi hai tirato dalla tua costola*. Este evidențiată nota generală a volumului, respectiv curajul de a opta pentru aventura lirică solitară, neîncorsetată nici de mode, nici de afilieri de grup. Trebuie remarcat faptul că aproape fiecare recenzie a volumului, inclusiv cea dedicată Rodicăi Brad-Păuna, statuează o concluzie cu valoare de verdict, capabilă să fixeze trăsături imuabile ale universului poetic propus. „Sunt, așadar, dimensiuni și comportamente contradictorii, pe care femeia-poet le soluționează în felul ei. Cu orgoliu, și deopotrivă, cu smerenie. Solitudinea poate fi un răspuns. Unul călit în foc" (p. 41).

Din seria poeților surprinși de ochiul critic al Deliei Muntean pentru care spațiul maramureșean are o însemnătate aparte, fac parte și Ioan Dragoș, Vasile Morar, Echim Vancea, Vasile Igna, Viorel Mureșan, Ion Pop, Sorin Cerin, Radu Ulmeanu, Mircea Petean sau Mircea Bochiș Am reținut în mod deosebit paginile dedicate artistului plastic Mircea Bochiș care, împreună cu Gabriel Chifu, semnează volumul-album *Plăcuțele din Medio Monte: cuvânt și imagine*. Semnatara studiului construiește o grilă de interpretare de mare acuratețe, hotărâtă să orienteze orice lector pe drumul înțelegerii, al receptării avizate a acestei alianțe culturale. Autoarea inițiază demersul cu o lămurire a relației dintre imagine și cuvânt, mereu ofertantă din perspectivă literară și care o obligă la înlocuirea verbului *a vedea* cu *a simți*, fiindcă „văzul necesar îndeobște lecturii unei cărți, s-a dovedit neîndeajuns: decodificarea tomului întocmit de cei doi creatori, o carte-album de fapt, activează și tactilul. Chiar și olfactivul" (p. 50). Poezia înseamnă revelație, iar actul revelator necesită inteligență, erudiție și o bună acuitate a punctului de vedere, calități pe care Delia Muntean le stăpânește din plin. De aceea, scutind neofitul de travaliul căutării, îi oferă pârghii de stăpânire a acestui univers combinatoriu, relevând faptul că poeziile lui Gabriel Chifu nu devin traduceri în oglindă făcute în limbaj plastic, fiindcă nu despre *reflexie* este vorba, ci despre r*eflecție*. Mircea Bochiș, explică exegeta, adaugă „propriile-i seve dătătoare de viață [...] le plăsmuiește din nou. Le re-produce" (p. 54). Ineditul volum nu se naște din fidelitatea reproducerii versurilor în imagine plastică, ci tocmai din aleatoriul acestor combinații inspirate parcă din mutările jocului de șah. Autoarea avertizează argumentat că, deși temele regăsite sunt aceleași, niciuna dintre „reprezentări, studiată distinct, nu izbutește să topească în ea toate tâlcurile. Nu are hegemonie absolută" (p. 55). Concluzia clară, lapidar formulată, devine memorabilă: „Fiecare te îndeamnă să vezi și să simți într-un fel anume, iar împreuna te zidesc" (p. 56).

Delia Muntean are capacitatea de a construi expuneri critice logice, coerente, orientate în jurul punctelor esențiale ale universurilor lirice cercetate. Paginile dedicate poetului Ion Pop, respectiv volumului apărut în 2023, *Proba focului*, sunt relevante în acest sens. Punctele de reper oferite cititorului pornesc de la formarea omului Ion Pop, în care se adună educația căpătată la Universitatea clujeană cu aceea primită acasă, în Maramureșul său, apoi continuă cu explicarea dualității volumului în care se întâlnesc, pe de o parte, profesorul, hermeneutul și poetul, *paznici ai înălțimilor spiritului*, iar pe de altă parte, *omul* sălășluind *în clipă*. Din acest punct, porțile ce păzeau semne și simboluri se deschid cu ușurință, una câte una. În lupta dintre cele două ipostaze, se remarcă faptul că eul auctorial al existenței livrești „se vede tot mai frecvent pus la zid de mărunțele întâmplări ale zilei" (p. 199). Lupta e inegală pentru că intervine sleirea puterilor, corpul se risipește, dar cumințirea rezultată este compensată prin lucrarea în gândire. Cheile de descifrare oferite și de această dată orientează cititorul cu precizie de busolă prin labirintul universului liric, prin *proba focului*, (re)confirmând că Delia Muntean nu pierde niciun moment din vedere scopul fixat, acela de a însoți cititorul prin meandrele textului literar. În siajul situațiilor-limită ale existenței înscrie Delia Muntean și poeziile volumului *Doar ochii mi-au rămas vii* de Constantin Preda, în care fiecare vers echivalează cu tot atâtea confruntări dramatice între *a fi* sau a *nu fi*.

Delia Muntean caută cu obstinație printre poeme și poeți contemporani, din dorința de a nu rata nimic din ceea ce peisajul liric autentic poate oferi și merită a fi scos la lumină.

„Cu un titlu ce bulversează habitudinile de lectură în privința liricului" (p. 80), volumul *Acte adiționale la foaia de observație* al poetului Ioan Dragoș impune un univers ale cărui elemente trimit spre un posibil dosar medical. Discursul hermeneutic conturează ființa auctorială în ipostaza unui pacient ce își descrie amănunțit modificările corpului din dorința de a-și lămuri simptomele și evoluția lor și care fixează apoi liric aceste stări, glisând de la descurajare moderată la un optimism cuminte. Alteori, *într-o tristețe plină de humor*, cercetătoarea schimbă registrul dominant livresc cu unul ludic, strecurând subtile ironii și jocuri de cuvinte, ca atunci când, analizând spectrul de relații al autorului cu lumea cotidiană din *Balada băcanului* de Varujan Vosganian, conchide: „poetul reinventează [...] o epocă dificil de *locuit*, dar și de *lecuit*" (p. 310).

În cele 340 de pagini ale cărții este invitat și poetul ieșean Daniel Corbu, cu ediția definitivă a antologiei lirice *Spre Fericitul Nicăieri*, o amplă *spunere de sine*, după cum notează autoarea. *Poeme cu înger*, volum semnat de Horia Gârbea, este pentru exegetă o certitudine a faptului că poezia, cu toată inutilitatea ei, rămâne o modalitate de accedere la sacru, la mister, în timp ce poezia lui Menuț Maximinian adunată în *Copilul din apă* este receptată ca o naștere dintr-o bulversare a ființei artistice în fața unor „fapte" empirice cu care suntem mult prea obișnuiți ca să le mai băgăm de seamă. Actul hermeneutic întreprins asupra *Poemelor smintite* dezvăluie modul în care Vasile Morar dă peste cap rânduieli, convenții și prejudecăți, o realitate incomodă, castratoare, în timp ce spovedaniile epico-lirice ale lui Ion Mureșan din volumul *Introducere în poezie* stau... *pe muchia poemului*, după cum aflăm din titlul recenziei. Faptele de viață ale cărturarului Ioan Pintea, ființă aparte, în care sălășluiește scriitorul, directorul de bibliotecă și preotul, se transformă în versuri așezate sub semnul polifoniei în recenta antologie publicată în colecția *O sută și una de poezii*. Nu sunt lăsate necercetate nici volumele lui Adrian Popescu (antologia *Eu am slujit poezia*), Dan Rotaru (*Noblețe*), Daniel Săuca (*Încet, foarte încet*) sau Liviu Ioan Stoiciu (*Luare aminte*), cărora li se relevă fie imposibilitatea de a trăi în afara poeziei, fie condiția creatoare de veșnic înamorat, conștientizarea vremelniciei sau liricul născut din scrierea propriei ființe.

Un critic literar stimulează direcții și are libertatea de a susține autorii pe care îi crede valoroși, rămânând ca timpul să dovedească dacă predicțiile sale rămân sau nu viabile. Fără a face ierarhizări, Delia Muntean întreprinde în volumul *Pe muchia poemului* o critică de întâmpinare ce netezește calea unor cărți spre lume, dovedind disponibilitatea ei de a omologa valorile locale. Animată de iubirea pentru poezie, conjugată cu altruismul și cu smerenia, autoarea manifestă capacitatea de a accesa veritabile universuri de creație, din dorința de a oferi, prin judecăți netrucate, un tablou al valorilor liricii contemporane.

Raluca Giurgiulescu
Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca
Centrul Universitar Nord Baia Mare
România

Ana-Magdalena PETRARU, **On Translation Studies in Romania**, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2022, 205 p.

This volume brings together the research of the author in the field of Translation Studies starting from her undergraduate to her postgraduate years (BA, MA, PhD, postdoc), that previously came out in the form of articles and proceedings papers as she mentions in the note on the edition (p. 7).

Reproduced with permission of copyright owner. Further reproduction prohibited without permission.